

Азәрбајҹан гадыны

№ 1

1960

Бөжүк сөзүктөрүнүн галамы алдыгы ичтиман сөйлөөлөр чөк ражаркөн, төсөвр етдиги инсанлар нсз мұхтажандыр. Буларды бирладирон үмуми чөбөт өз лязчынын асас мөгсәди ондан ибарәт олмушудур ки, инсанлар бу әсрәтәдә өзлөрнин сөдр етисиләр, нә чүр јашадыларынмы дәрә етисиләр. Чеховун истадиги бүдүр ки, онун гәлрәмәнарды—кичик, зәбитәкеш инсанлар хошбабт күнлөрүн узагда олмадыгына әдибон өзү эле бирәндәк инансынлар, өз һәјәтларын јашышылма доғру дәшчүмәјә өз јенидан гурмага ташбабүс етисиләр. Бу һисәсләр онун «Эканилик фалакати» ва хуҗусан «Инишалы» һәкәјәларинда дага габарыг веринишадыр.

«Аһ, аһа Русия! Аһ, аһа Русия, сәндә һәлә нә гәдәр авар, фәдәисә адамлар шарыш!» На гәдәр мөһәбәт иттирәб чәкән адамларын вар... Кәим бу јени, парлаг һәјәт тәз кәәздә, о заман инсан өз тәләғинә дик баха биләр, өзүнү һағам сәјәр,

ARZULAR

Сөх рәисн Зәһра Зейналованы уста Нуријә Гәнијева һәз тәһши едәрәк көнејердә јерини кәстәриб:

— Әјәзи гызым,—дәди, сонра көнејердәки гызлары кәстәрәк әләвә етди:

— Сәндә өз ишиндә булар кими мүвәфәғијәтләр әрәудәјирәм.

Илк күнләр, Илк чөтиниләр. Зәһра тәһшидағы бу адамларын јанинда өзүнү јәлғыз һисс едирди. О, өмүрдә мәшһи архасында отуруб тикниш тикмәмишди. О, бирлән-бирә бурдада отуруб тикниш тикон гызларә чәлғә истајирди. Бу нсз чәтин иди, Тез-тез Зәһранын јанына кәлән усталары Нуријә Гәнијева онә дейрди:—Тәләсә, тәләсәди һа, истајир пламы 150 фәиз јерини етәр, итәчәсә јохадур. һәм өзүнә зәндәјәр, һәм дә бизә.

Бир нсчә күн кечмишди, Ишдан гәјядән Зәһра гапыларә чәтәдәгә сарылғә әлиһә нәзәр сәләб бир әз дүрүхдә, Ләкин пәнчәрәдән баһарғә гызнын јоғуну көләјән Руғијә артыг гапыны ачмышды. О, гызнын сарылғә әлиһи көрдүкдә бәрк гөрхәрағ сорушуду:—Нә өзүб бала?

— Әлиһә ијна бәтәб, сымнышды, чыхартдылар. Зәһра миң архасында отуруб чөрәк јејрәкән анасы Руғијә онә баһарғә фикрә кетмишди. Онә елә кәлдири ки, Зәһра нсзә кирдиһкән сонра даһа дә арығламыш, сәнфәләмишди. Бир әз кәчдән, Бирдән Руғијә санки јухудан әјяларәк сорушуду:

— Зәһра, бәлкә даһа ишләмәјәсиң. Гыз гәлхәб бәләчә јазм мәзинә јахынлашарғә:
— Ана, сән нә дәншыһар—дәди өз чәнтәсини көтүрәк әләвә етди:—Мәни көләмә ана, јат.

Зәһра дәрәсә кәтәди.
Индә о, 10 нөмрәдән кечә мәктәбиндә әхуғурду.
Күнләр бир-бирини ардыһа отуб кечирди. О, габағларды кими фабрикада өзүнү јәлғыз һисс етмирди. Әксинә, бир күн иш јолдашларынн көрмәдәкдә дәрхышды, Зәһра һез инана билмиди ки, о бурдә чәм 7—8 ајдыр кәлиб, Бәзән онә елә кәлдири ки, елә бу фабрикада әнәдән олмуш, бурдачә бөүјүб бәјә-баша кәтмишди. Артыг Зәһра көнејер үсәуә илә күндә 57 уағә қәстјуму әвәзинә 65—70 қәстјуму вериди. Усталары Нуријә Гәнијева нсз һиһишәки кими тез-тез онә јахынлашарғә дейрди:

— Ај сәг о гызым, Амма бу сәнин, мәһә сәнин имкәнардың көрә әздир. Сән сәрәк күндә 75—80 қәстјум верәсән. Зәһра чәлшырды. О, јордамағ биләдән чәлшырды. Бир күн (бу күн һез вәхт Зәһранын јәдиндән чымјәјәчәгәдр) көнејерини ишчәләриндән Шәғиғә Кәримова сәзә кәзәмиш фабриканы комсомол кәтиби Фәләра Сәлимовә дәди:

— Јахшы, бәләм бизим Зәһраны ијнә комсомолә кеңир-мириснәди. Јахшы тикшичидир, бу бир. Күндә 70—80 уағә қәстјуму верир, бу ики. Өзү дә бу күн-сәбәһ онунчу синфи

ишә нә сәрбәст оларды. Бу чүр бир һәјәт нсз кеч-тәз кәләчәк-бир.

Белә бир һәјәт кәлдди. Өзү дә Антон Павловичн көләрдиндән даһа тез, јәзини онун бу сәләрә дедиғи вәхтдән он дәрә илә сонра аһа Русияда Бөјүк Октябр сәсиалст иғи-ләбнын гәләбәси һәлә кәлдди.

Ус хәлғынн бөзүл көркәмән отуғларнын, о чүмәздән Чеховун бу ичәб әруарды мүһиһт торнаға дүшүмү тоғуға кими чүчәдри, чичәк ачды, өз әтри нә Јәлиһә аһа Русияја дейди, чөх өзүкә узағларә јәјядди.

Бөјүк совет хәлғары әлиһәсидә јашаған Азәрбајҗан хәлғи дә Чехову өз доғма јазмчлары Ә. һәгердијевн, М. Мәммәдуғәдуәддин ва Ј. Чәмизәминини сәлдиғи кими сәвир-

Мәрјәм АХУНДОВА.

битфир, бу дә үч. Нәји көләјирсиниз? Гыз онсу дә кә, чикиб.

Һәм бу тәклифлә разыләшди. Ики күндән сонра Зәһра комсомолә гәбуә олунду.

1958-чу ил исти ијүл әхшәмларындан бири иди. Бу күн Зәһранын бәләчә бәчмәси 5 јашы Наһәзини дә күнү иди. Ону тәбрик етмәк үчүн кәлән адамлар Зәһраны көләјир-дәләр. Бәләчә Наһәз тез-тез әнәсини әлиһдән тутуб өзүнә тәрәф чәкәрәк сорушуду:

— Ана, көрәсән Зәһра мәнә нә алачар. Јәгин куқла алар һә?

— На биләни, көрәк дә...

Елә бу заман Зәһра рағиғән Шәғиғә илә бирәндәк ичәри кирди. Бәләчә Наһәз Зәһраны көрчәк онә сарм јүрүдү. Зәһра бәчмәсини гүмәғәләјиб өнәрәк,—санн тәбрик едирәм,—дәјиб кәгизә бүкүдәмү һәзәјирә онә верди. Наһәз хәлғәм ачарә сәвинчәдә сәләмәди:

— Көр нә көзәл пәлтардыр.

Бәли бир заман дүјмә јери кәзәмиш бәлә бәчәрмәјән Зәһра индә бәчмәсини дә күнүндә онә өз әләри илә тик-диги дән бағшылајарды.

— Јахшы—дәјә Руғијә сорушуду:—Институтта кирмәјә әрә-јыш әләмиш?

— Әләм—дәјә Зәһра әрхәјин сәләб чәвәб верди.

— Көрәк нә јәзибәләр—дәјә гонәғлардан бири әрәјишә алыб нәзәрән кечиртиди. Орада јазмәмишди: Бир ил јәриһдә тикнишн вәзифәсиндә чәлшыр. Бу мұдәт әрнәдә Зәһра тикнишн вәзифәсиндә чәлшыр. Бу мұдәт әрнәдә Зәһра тәһшидә бәчәрғә бир ишчә кими кәстәрмишди. Сон заман өзүн бәчәрғә бир ишчә кими кәстәрмишди. Сон заман өзүн о, көнејер үсәуә илә күндә 57 уағә қәстјуму әвәзинә 80—90 уағә қәстјуму верир. Фабрик кәнчәли Зәһранын бәчәрғә бир ишчә нә һәр бир фәдәли илә фәә олугуну нәзәрә адарәк ону комсомолә гәбуә етмишди. О, фабрикни комсомолә бүрүсүнә нә Низәмнә рәјону комсомол әружисинә үзә сәвиһишди. Үнүмүјәтәлә Зәһра Гүлнәјә республиканы әли мөктәбәрәдән бириндә тамәмилә тәһсилә амағә дәјидир. Гонәғ әрәјишә әхујуб гуртарди. Зәһра нә нсз дәмәк истајирди. Бир әз тәрәдәдүдән сонра рағиғән Шәғиғәни кәстәрәк дәди:

— Ана, биләрсән нә вар, биз, Шәғиғә илә мән белә гәрәрә көлмиш ки, бу ил дә гәлбә фабрикада ишләјәр.

— Бәс әдән мөктәб—дәјә ана тәзчәчүбә сорушуду.

— Ана мөктәб кәлән нә кирәрәм.

Елә бу заман тәзә пәлтарынн кејиб күзүкүнү гәбәтәндә өз әксидән бәјәр бир һәзә әлән бәләчә Наһәз сәдә бир ушағ әдәси илә дәди:

— Ана, мән дә бөүјүндә фабрикада ишләјәчәјәм.—Һәмә күлүдү. Руғијә нсз бәләчә гызнын бағрына бәсарғә:

— Әздир гызым, әздир,—дәди.—Сәлғә олсун, сәни әзүм әтәрәб фабрикада нсз тоғәлғәм.—Сонра дә үзүнү Зәһраја гуртарғә әләвә етди:—Сән дә Зәһра, гәл ишә. Өзүн бәлән јахшадыр.

Зәһранын гәлбәндәки сәвинчн һәддә-һүдуду јох иди.

Индә бүдүр Зәһра јенә дә ишләјир. О, ишләмәк бәрә-бәр 1960-чи илде Азәрбајҗан Дәвләт Университетини иғи-сәдијәт фәкултәсинә кирмәк үчүн бәрх хәзәрәшәр.

Елчн ЕРКҮНӨШ.